

Boekhoudsoftware en assurance: hoe betrouwbaar is uw boekhoudsoftware?

Zowel privé als maatschappelijk speelt vertrouwen een belangrijke rol. Te goed van vertrouwen kan vervelende gevolgen hebben, maar ook een te groot wantrouwen maakt het leven niet makkelijk. De meesten van u zullen dit wel herkennen. Betrouwbaarheid en zekerheid zijn begrippen die nauw samenhangen met vertrouwen. Een betrouwbare relatie (privé of zakelijk) schept zekerheid en dat leidt dan weer tot vertrouwen.

Als we het begrip 'Assurance' vertalen op het gebied van economie en handel (zie www.mijnwoordenboek.nl) komen we op 'mate van betrouwbaarheid' en 'zekerheid'. Bij een boekhouding gaat het er dan om welke mate van betrouwbaarheid ontleend kan worden aan de boekhouding en welke zekerheid dit oplevert.

Een betrouwbare boekhouding is van belang voor de ondernemer zelf en voor derden die informatie ontleen aan de boekhouding. Het kan dan gaan om externe aandeelhouders, de bank, het CBS of de Belastingdienst. De Belastingdienst werkt aan "horizontaal toezicht", oftewel "samenwerken vanuit vertrouwen". Bij horizontaal toezicht wordt gekeken naar compliant gedrag (het willen naleven van regels) en het "in control" zijn binnen de gehele keten van economisch handelen tot en met het indienen van de jaarrekening. Bij horizontaal toezicht verlegt de Belastingdienst als het ware de controles achteraf naar afstemming vooraf. Oftewel heeft de ondernemer of zijn intermediair het (financiële) proces zo op orde dat de Belastingdienst erop kan vertrouwen? Als deze laatste vraag positief kan worden beantwoord betekent dit minder controles achteraf en dus minder tijdsbeslag voor de ondernemer en zijn intermediair om bij dit laatste de Belastingdienst te ondersteunen. En dit leidt dan vanzelf weer tot administratieve lastenvermindering.

Boekhoudsoftware, maar natuurlijk ook ERP software, kan in belangrijke mate bijdragen tot het efficiënt uitvoeren van assurance maatregelen.

Mede gezien ontwikkelingen als horizontaal toezicht door de Belastingdienst en eisen die gesteld worden door banken aan kredietrapportages mag verondersteld worden dat leveranciers van boekhoudsoftware voldoende aandacht besteden aan assurance ondersteunende functies.

Een goed boekhoudpakket verschaft de informatie die nodig is om aan de uitvraag van genoemde partijen te voldoen. Let wel: zonder dat de ondernemer of intermediair (accountants- of administratiekantoor) aangewezen is op hulpmiddelen als Excel.

Excel wordt vaak als haarlemmerolie gezien om aan alle uitvragende partijen de gewenste informatie te voldoen. Maar gebruik maken van Excel is soms vragen om verschillen. Per slot van rekening is een waarde in Excel zo aangepast, zonder dat dit opvalt in het geheel van cijfers. Er zijn zelfs accountants die excel nog gebruiken voor (externe) rapportages.

streamer

Als een boekhoudsysteem rapportages via Word of Excel aanmaakt kan de gebruiker in principe de rapportages in Word of Excel beïnvloeden.

Als het gaat om assurance maatregelen binnen administratieve software maken we onderscheid tussen algemene assurance maatregelen die gelden voor meerdere soorten van administratiesystemen en die kunnen gelden voor specifieke systemen, zoals boekhoudpakketten, salarissystemen en ERP systemen.

Algemene assurance maatregelen

Voorbeelden van algemene assurance maatregelen zijn:

Een logische toegangsbeveiliging, zodat voorkomen kan worden dat onbevoegden toegang hebben tot het systeem en eventueel gegevens kunnen inzien, of erger, wijzigingen kunnen aanbrengen.

Autorisatie op basis van rechten en rollen, waardoor registrerende-, bewarende- en beschikkende functies van elkaar gescheiden worden.

Het tijdig maken van een backup, waarbij niet onbelangrijk de controle of de backup ook teruggelezen kan worden. U zult bedrijven de kost geven die trouw iedere dag een backup maken en dan bij een calamiteit ontdekken dat de backup niet in orde is met alle gevolgen van dien.

Assurance maatregelen in uw boekhoudpakket

Naast de algemene assurance maatregelen kennen we de administratiesysteem gebonden maatregelen, bijvoorbeeld bij een boekhoudpakket:

Een logging van wijzigingen op systeeminstellingen, basisgegevens en vastgelegde boekingen. Het gaat erom dat alle wijzigingen en mutaties worden bijgehouden door het systeem en zichtbaar is wie daarvan de mutator is.

Het niet kunnen verwijderen van basisgegevens waarop (financiële) transacties zijn geboekt. Denk met name aan rekeningen en subrekeningen (zoals relaties, kostenplaatsen en projecten) die niet verwijderd mogen worden als er een of meer mutaties op hebben plaatsgevonden. Dit is onafhankelijk van het saldo van een rekening. Dus een rekening met een nulsaldo mag niet verwijderd worden als er wel mutaties op staan.

De aanwezigheid van een postcodetabel, waarbij op basis van postcode en huisnummer de straat en woonplaats wordt bepaald. Op deze wijze kan voorkomen worden dat adressen verkeerd opgegeven worden.

Het niet kunnen wijzigen van mutaties buiten de reguliere boekingsfuncties om. Helaas zijn er steeds meer tools voorhanden om direct wijzigingen aan te brengen in de database waarin alle (boekhoud)gegevens opgeslagen worden. Het is dan ook belangrijk deze tools goed af te schermen voor onbevoegden.

Controle op het niet meer kunnen wijzigen of verwijderen van eenmaal vastgelegde boekingen. Als een boeking eenmaal definitief is vastgelegd mag deze niet meer gewijzigd of verwijderd worden. Corrigeren kan dan alleen door een extra correctieboeking te maken die afzonderlijk zichtbaar is. Een boeking is definitief als deze betrekking heeft op een periode waarover is gerapporteerd. Dit laatste kan zijn een BTW aangifte die is gedaan of bijvoorbeeld een rapportage aan belanghebbenden.

Controles op boekstuk- en factuurnummers. Zoals opeenvolgende factuurnummers of opeenvolgende bankafschriften. Maar bijvoorbeeld ook een controle op het ontbreken of dubbel voorkomen van deze nummers.

Het opnemen van gekozen voorloopgegevens op rapporten. Als een financiële rapportage wordt verstrekt is het deze vraag of deze rapportage alle betreffende posten bevat. Zo kan bijvoorbeeld een saldijst van grootboekrekeningen worden vervaardigd waarbij de eerste of laatste rekeningen zijn weggelaten. Of een openstaande postenlijst die niet alle debiteuren- of crediteuren bevat. Door het opnemen van de gekozen voorloopgegevens (zoals van t/m rekening, periode, alle- of actieve rekeningen, datum en bladnummers) kan aangetoond worden welke rekeningen of posten het betreft.

Rapportages

Laten we maar direct met de deur in huis vallen. Rapportages mogen achteraf niet zodanig aangepast kunnen worden, waarbij de aansluiting met de onderliggende administratie verdwijnt. Dit is net zo vanzelfsprekend als de aansluiting tussen het grootboek en de onderliggende subadministraties. Durft u als controller of hoofd administratie altijd te garanderen dat de rapportages en administraties altijd met elkaar in overeenstemming zijn? Als u deze vraag niet direct met “ja” kunt beantwoorden is de betrouwbaarheid van uw rapportage niet zonder meer gewaarborgd en zou het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring wel eens discussies kunnen geven (of moeten geven).

En wat verstaan we eigenlijk onder ‘rapportages’? Dat zal voor een deel afhankelijk zijn van de doelgroep waarvoor de rapportage bestemd is of de soort organisatie. Maar als we het hebben over boekhoudsoftware veronderstellen we dat in elk geval de volgende managementrapportages deel uitmaken van het standaard boekhoudsysteem: kengetallen voor liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit, kasstroomoverzicht, liquiditeitsplanning, Budgetoverzicht versus realisatie en een jaarrekening (balans en resultatenrekening).

Betrouwbare audittrail

U moet ook vanuit een balans kunnen inzoomen op de onderliggende rekeningsaldi en vanuit een rekening moet ingezoomd kunnen worden op de individuele mutaties en vanuit een mutatie op de oorspronkelijke journaalpost of subadministratie. Zo moet bijvoorbeeld vanuit de balanspost “voorraad” ingezoomd kunnen worden op de individuele voorraad per artikel en zelfs op de historie van de voorraadtransacties per artikel. Is dat binnen uw organisatie ook zo geregeld of werkt u nog met losstaande systemen, handmatige koppelingen en cijfers die niet altijd met elkaar aansluiten?

We hebben hier slechts een zeer beperkte selectie van genoemd van assurance maatregelen die zijn ontleend aan onder andere de “*Leidraad voor het testen, beoordelen en certificeren van administratieve software*”, onder meer beschikbaar via de website van de auteur <http://www.softwarepakketten.nl/pakketselectie>.

Waar het om gaat is dat u als financial aandacht heeft voor assurance en het belang daarvan. Misschien een onderwerp om eens op een directie- of bestuursvergadering te plaatsen.

In november verschijnt het onderzoeksrapport “Boekhoudsoftware en assurance” dat geschreven wordt door de auteur van dit artikel. Dat rapport zal te bestellen zijn via de hiervoor genoemde website.

Gerard Bottemanne, onderzoeksbureau GBNED, www.softwarepakketten.nl

Bron: dit artikel is verschenen in FA Rendement, nummer 10, oktober 2010.